

Calendarul în *Vechiul Testament*

VT	Babilon	Luni solare	Grecia	Sărbători
Luna I	Nisan/Abib	Martie/ Aprilie	Artemisios	- <i>Paștele</i> 14/15; <i>Ex</i> 12 șu; <i>Dt</i> 16,1 șu; <i>Lev</i> 23,5 șu; <i>Num</i> 28,16; - <i>Azimele</i> : șapte zile după <i>Paște</i> ; oferirea prinițiilor: <i>Lev</i> 23,11.
Luna II	Iyyar/Ziv	Aprilie/Mai	Daisios	
Luna III	Sivan	Mai/Iunie	Panemos	- <i>Sărbătoarea Săptămâni- lor</i> (Rusaliile): <i>Ex</i> 23,16; <i>Dt</i> 16,9 șu; <i>Lev</i> 23,15 șu; <i>Num</i> 28,26 șu.
Luna IV	Tammuz	Iunie/Iulie	Loos	
Luna V	Ab	Iulie/August	Gorpaios	
Luna VI	Elul	August/Sept.	Hyperbere- taios	
Luna VII	Tișri/ Etanim	Sept./Oct.	Dios	- <i>La Luna Nouă</i> : zi de acla- mație: <i>Lev</i> 23,23 (<i>Anul Nou</i>); - <i>Ziua Ispășirii</i> : ziua 10 (<i>Lev</i> 16). - <i>Sărbătoarea Corturilor</i> : 15-23 (<i>Dt</i> 16,13 șu).
Luna VIII	Marheșvan/ Bul	Oct./Nov.	Apellaios	
Luna IX	Chislev	Nov./Dec.	Audunaios	- <i>Dedicarea Templului</i> (<i>Hanukka</i>): ziua 25 (<i>1Mac</i> 4,52; <i>2Mac</i> 10,5).
Luna X	Tebet	Dec./Ian.	Peritios	
Luna XI	Șebat	Ian./Feb.	Dystros	
Luna XII	Adar	Feb./Martie	Xanthikos	- <i>Ziua lui Nicanor</i> : ziua 13 (<i>1Mac</i> 7,49; <i>2Mac</i> 15,36). - <i>Purim</i> : ziua 14/15 (<i>Est</i> 9,21 șu) sau <i>Ziua lui Mardo- heu</i> (<i>2Mac</i> 15,36).

Cronologie pentru *Vechiul Testament*

I. Originile (*Gen 1 – 11*)

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
<i>Homo Habilis</i> sau Epoca Pietrei: progrese lente (piatra șlefuită; focul; pictura murală; limbajul).	2.000.000	Originile (<i>Gen 1 – 11</i>); omul (Adam), ființă vie, inteligentă și liberă (<i>Gen 1,26</i>); căderea; zece generații simbolice de la Adam la potot (<i>Gen 5</i>).
Sfârșitul erei glaciare; dezvoltarea culesului; răspândirea omenirii.	13.000	Tabla popoarelor (<i>Gen 10</i>).
Creșterea animalelor și agricultura; satele.	9.000	Abel și Cain (<i>Gen 4,2</i>); Enoh (<i>Gen 4,17</i>).
Ceramica pictată.	5.000	
Metalgia (bronzul); începutul scrierii (tabletele sumeriene de la Uruk=Erek din <i>Gen 10,10</i>).	3.500	Tubal-Cain, părintele meșteșugarilor (<i>Gen 4,22</i>).

II. Patriarhii (*Gen 12 – 50*)

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
- Scrierea propriu-zisă; răspândirea folosirii bronzului. - Egipt: Vechiul Imperiu (marile piramide); capitala Memfis. - Mesopotamia: sumerienii și acadienii.	3.000	Palestina: epoca de început a bronzului (3.100 – 2.100); canaaneenii Strămoșii lui Abraham sunt nomazi în Mesopotamia.
- Egipt: Imperiul de Mijloc (2030 – 1720) - Mesopotamia: renașterea sumeriană (a treia dinastie din Ur); creșterea importanței amoreilor; texte de blestem. În această epocă apar textele acadiene despre creație (<i>Enuma Eliș</i>) și despre potop (<i>Epopoea lui Ghilgameș</i>).	2.000	- Epoca Bronzului Mijlociu (2100 – 1150); amoreii. - Sec. XX-IX, Egiptul controlează coasta siro-palestiniană, dar nu reușește să pună stăpânire pe teritoriul (<i>Memoriile egipteanului Sinuhe</i>). -Către 1850: sosirea lui Abraham în Canaan (<i>Gen 12</i>).
- sec. XVII-XVII: prima dinastie babiloniană: - Hammurapi și codul lui (1750) - Egipt: hixoșii (1750-1552); capitala Tanis.	1700	Patriarhii în Egipt.

III. Moise și Iosue (*Exod/Numeri/Deuteronom/Iosue*)

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
- Egipt: Noul Imperiu; dinastiile XVIII - XX (1552 – 1070); capitala Teba; Tut-Moses al III-lea (1468-1436) și campaniile în Palestina și Siria.	1500	Epoca Bronzului Recent (1550-1200); horeii, în Palestina.
- Amenofis al IV-lea (1374-1347): cultul exclusiv adus zeului Aton; capitala Tell el-Amarna.	1400	Scrisorile de la Tell el-Amarna (<i>happiru</i>); Abdihepa, regele Ierusalimului.
- Tutankamon (1347-1338).	1350	Tabletele alfabetice de la Ugarit (sec. XIV-XIII).
- Heteii, în Asia Mică și Siria de Nord; Shuppiluliumash (1370-1336).	1300	Stelele lui Seti I și Ramses al II-lea, la Bet-Şean; evreii sunt obligați la munci forțate pentru a construi Pi-Ramses (<i>Ex</i> 1 – 11).
- Egipt: dinastia a XIX-a (1304-1184); Seti I (1304-1290); Ramses al II-lea (1290-1224): reședința la Pi-Ramses; lupta și alianța cu heteii.	1250	Exodul: Moise și legea de pe Sinai.
- Marneptah (1224-1204). În anul al V-lea, o stelă menționează o victorie asupra „poporului lui Israel”.		
- Mesopotamia: în sec. XIII-XII, supremație asiriană.		Între 1220-1200, Iosue cucerește Palestina; în siturile cercetate (Hațor: <i>Ios</i> 11,10), nivelul arheologic corespunzător este marcat de un strat de ruine și de elemente care arată sărăcia locuitorilor și a veselei.

IV. De la judecători la Solomon (1200-931):

Jud; 1Rg 1 – 11; 1Cr; 2Cr 1 – 9

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
- Egipt: dinastia a XX-a (1184-1070). Ramses al III-lea: în jurul anului 1175, obține victoria asupra „popoarelor mării” care vor să forțeze intrarea în Egipt.	1200	Epoca I a Fierului (1200-800). Respinși de Ramses al III-lea, filistenii se instalează pe coasta palestiniană. Se răspândește încet folosirea fierului.

<p>- Mesopotamia (1100), hegemonia asiriana, cu Tiglat-Pileser I; slăbirea Asiriei și nașterea regatelor aramee (Damasc, Țoba; Hamat și, temporar, Babilonul).</p> <p>-Egipt: dinastia a XXI-a (1070-945); capitala: Tanis.</p> <p>- Călătoria lui Uenamun la Byblos.</p> <p>- Siamon: 975-955.</p> <p>- Rezon, regele din Damasc (<i>IRg</i> 11,23).</p> <p>- Psusenes al II-lea (955-950).</p>	<p>1100</p> <p>1050</p> <p>1000</p> <p>950</p>	<p>Judecătorii: 1200-1025.</p> <p>Circa 1125: Debora și Barac triumfă asupra canaaneenilor la Taanac.</p> <p>Victoria filistenilor la Afec și moartea lui Eli.</p> <p>În 1040 își începe activitatea Samuel; sanctuarul de la Șilo.</p> <p>Saul: 1030-1010; reședința, la Ghibea; victorii asupra lui Amon și asupra filistenilor; înfrângerea de pe muntele Gelboe și moartea lui Saul.</p> <p>David: 1010-970. Cucerirea Ierusalimului (cca. 1000): victorie asupra filistenilor, a lui Moab, a regelui din Țoba, a arameilor, a Damascului, a lui Amon, a lui Amalec și a lui Edom; alianța cu Hamat (<i>2Sam</i> 8).</p> <p>Solomon (970-931). Căsătoria cu fiica Faraonului; în anul al IV-lea, construiește templul (<i>IRg</i> 6,1); comerț cu Fenicia și Arabia; activitate literară: proverbe și istoriografie.</p>
--	--	--

V. Iuda și Israel (931-721):

IRg 12 – 22; *2Rg* 1 – 17; *2Cr* 10 – 28; *Am*; *Os*; *Is*; *Mih*.

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
- Egipt: dinastia a XII-a (945-725) libiană; capitala, Bubastis	≈ 950	Epoca Fierului II: 900-600; adunarea de la Sihem și schisma (<i>IRg</i> 12) în jurul anului 931.

Istoria generală	Cronologia	Israel	Iuda
- Șeșonk I: 945-925. Campania în Palestina (lista de la Karnak)	≈ 950	Ieroboam I (931-910); reședința la Tirța; templele la Dan și Betel.	Roboam (931-913). În anul al V-lea, templul este prădat de Șeșonk (<i>IRg</i> 14,25-26); stela lui Șeșonk, la Megido.

<p>- Osorkon I: 925-889.</p> <p>- Tabrimmon, fiul lui Hezyion, regele Damascului: <i>IRg</i> 15,18.</p> <p>- Ben-Hadad I (<i>IRg</i> 15,18).</p> <p>- Ridicarea Asiriei: Asurbanipal al II-lea (883-859).</p> <p>- Neputința Egiptului în sec. IX și prima jumătate a sec. VIII.</p> <p>Ben-Hadad al II-lea, regele Damascului.</p>	<p>900</p>	<p>Nadab (910-909). Baeșa (909-886); masacrarea casei lui Iero-boam.</p> <p>Ela (886-885) Zimri: șapte zile</p> <p>Omri (885-874); construiește Samaria; control asupra țării Moab.</p> <p>Ahab (874-853); căsătoria cu Izabela, fiica lui Itobaal, regele din Tir și Sidon; zidește templul lui Baal; mărește palatul; fildeş la Samaria: <i>IRg</i> 22,39; Ilie și reacția yavhistă: <i>IRg</i> 17 – 19; 21; <i>2Rg</i> 1.</p> <p>Războaie împotriva lui Ben-Hadad al II-lea (<i>IRg</i> 20; 22); bătăliile de la Afec și de la Aramot.</p>	<p>Abiam (913-911) Asa (911-870); luptă împotriva idolatriei; alianță cu Ben-Hadad împotriva lui Baeșa.</p> <p>Iosafat (870-848); luptă împotriva idolatriei; aliat cu Ahab, controlează Edomul.</p>
<p>- Salmanasar al III-lea: 858-824; în 853, la Carcar, pe Oronte, bate 12 regi, printre care Hadadazer (= Ben Hadad) și Ahab.</p> <p>- Meșa, regele Moabului; stela lui de la cca. 840 (oprimarea din partea lui Omri și Ahab; înfrângerea Israelului).</p> <p>- Hazael, regele Damascului, învins de Salmanasar al III-lea.</p>	<p>850</p>	<p>Ohozia (853-852).</p> <p>Ioram (852-841); campanie împotriva lui Meșa împreună cu regele lui Iuda; Elizeu (<i>2Rg</i> 2 – 13), Ioram apără Ramot din Galaad, împreună cu Ohozia din Iuda împotriva lui Hazael; Ioram este ucis împreună cu toată familia.</p>	<p>Ioram (848-841); căsătoria cu Atalia, fiica lui Omri; cultul lui Baal; Edom se eliberează.</p> <p>Ohozia (841); este ucis din ordinul lui Iehu.</p>

<p>- Ben Hadad al III-lea, rege al Damascului; este bătut de Salmanasar al III-lea.</p> <p>- Adadnirari al III-lea: 810-783. În 805, primește tribut de la Ben-Hadad al III-lea și de la regele lui Israel.</p> <p>- Zachir, rege în Hamat.</p> <p>Între 783-745, Asiria slăbește.</p> <p>- Egipt: rivalitate între dinastia a XXII-a (Bubastis) și a XIII-a (Teba).</p> <p>- Tiglat-Pileser al III-lea: 745-724 (Pulu, pentru Babilon). Reduce țările cucerite la nivel de provincii și face mutări de populații.</p> <p>- Rațon, regele Damascului.</p> <p>- Către 738, Tiglat-Pileser primește tribut de la Rațon, de la Menahem și de la principii din vest. Către 734, ia o parte din Galileea; tribut de la Ahaz.</p> <p>Către 732, campanie împotriva lui Rațon; sfârșitul independenței Damascului; înlocuirea lui Pecah cu Osea.</p>	<p>800</p> <p>750</p>	<p>Ioahaz (814-798), fiul lui Iehu; ucis de Ben-Hadad al III-lea (2Rg 13,3; cf. 2Rg 6,24).</p> <p>Ioas (798-783); moartea lui Elizeu; Ioas reia de la Ben-Hadad al III-lea cetățile pierdute (2Rg 13,25); victorie asupra lui Amasia la Bet-Şemeş; ostraca de la Samaria.</p> <p>Ieroboam al II-lea (783-743). Restabilește Israelul între granițele sale. Către 750 apare Amos și, puțin mai târziu, Osea.</p> <p>Zaharia (743).</p> <p>Şalum (743).</p> <p>Menahem (743-738). Tribut lui Pul (2Rg 15,19).</p> <p>Pecahia (738-737). Este ucis de Pecah. Pecah (737-732) pierde Galileea și Galaad (2Rg 15,29).</p> <p>Osea (732-724) se aliază cu Egiptul.</p>	<p>Ioas (835-796), fiul lui Ohozia; repară templul. Hazael cucerește Gat.</p> <p>Amasia (796-781); victorie asupra Edomului; este bătut de Ioas din Israel; ucis la Lachiş.</p> <p>Ozia (781-740) = Azaria. Și-a restabilit autoritatea până la Elat; dezvoltă agricultura.</p> <p>740: vocația lui Isaia (Is 6,1).</p> <p>Iotam (740-736); începutul misiunii lui Miheia.</p> <p>Ahaz (736-716).</p> <p>Rațon și Pecah asediază Ierusalimul. Oracolul lui Isaia cu privire la Emanuel; chemarea lui Tiglat-Pileser, care ia Damascul și-l ucide pe Rațon (2Rg 16,9).</p>
---	-------------------------------------	--	---

<p>- Salmanasar al V-lea: 726-722</p> <p>- Sargon al II-lea: 721-705. Ia Samaria sau își atribuie această victorie a tatălui său și înființează provincia Samerina. Pune capăt regatului Hamat (720).</p>	725	<p>Asediul Samariei</p> <p>722/721: luarea Samariei, deportările; instalarea străinilor și sincretismul religios (2Rg 17,5 șu).</p>	
---	------------	---	--

<p>- Sargon îl învinge pe Sibehe la Rafia.</p> <p>Palatul lui Sargon, la Khor-sabad, lângă Ninive.</p> <p>În 715, Sargon ia Așdodul.</p> <p>721-711 și în 703, Mardukapaliddina, regele Babilonului.</p> <p>- Senaherib: 704-681.</p> <p>În 701, victoria lui Elteqeh asupra celor din Ecron, ajutați de egipteni și etiopieni (nubieni). Lui Ezechia îi ia 46 de cetăți și îi impune tribut.</p> <p>Către 690, campanie în Arabia, până la Dumah. La întoarcere, ia localitatea Lachiș (basorelieful din Ninive, nedatat).</p> <p>- Asarhadon: 680-669; în 671, cucerește de la Tirhaqa Egiptul de Jos; tributul regilor din vest și, deci, și al lui Manase.</p>	<p>EGIPT</p> <p>Dinastia a XXIV-a nubiana; capitala: Sais.</p> <p>Bocchoris: 715-709.</p> <p>Șabaca: 710-796</p> <p>Șabatoka: 696-685</p> <p>Tirhaqa, fratele lui, născut în 710 și coregent de la 690. Rege între 685-664.</p>	700	<p>Ezechia (716-687). Armata lui Sargon ia cetatea Așdod (Is 20,1); delegația lui Merodac-Baladan (2Rg 20-12 șu).</p> <p>Activitatea lui Isaia.</p> <p>Lucrările lui Ezechia la Ierusalim și inscripția din Canalul Siloe. Senaherib invadează Iudeea; tributul lui Ezechia (2Rg 18,13-16).</p> <p>Activitate literară: <i>Prov</i> 25,1.</p> <p>A doua campanie a lui Senaherib în Palestina; luarea cetății Lachiș; amenințarea lui Tirhaqa; retragerea lui Senaherib (2Rg 18,17 – 9,37).</p> <p>Manase (687-642). Cultele păgâne în templu; captivitatea la Babilon, după 2Cr 33,11.</p>
--	---	------------	---

<p>- Asurbanipal: 669-630. În 668, tributul lui Manase; campania în Egipt; Tirhaqa se refugiază dincolo de Teba. În 663, a doua campanie în Egipt împotriva lui Tanoutamon și jefuirea Tebei.</p> <p>Biblioteca lui Asurbanipal la Ninive.</p> <p>- Asuretililani: 630-623. - Babilon: dinastia neobabiloniană: 629-539. - Nabopolasar: 626-605. - Sinșarișkun: 627-612, rege al Asiriei.</p> <p>612: Cyaxare, rege al mezilor, și Nabopolasar cuceresc și distrug Ninive.</p> <p>- Asurubalit al II-lea: 612-609; domnește la Haran; în 609, se refugiază din Mesopotamia.</p> <p>609: Nabopolasar respinge armata lui Neco, venită în ajutorul Asiriei. 606: pune capăt imperiului asirian.</p> <p>605: Nabucodonosor înfrânge armata lui Neco la Karchemiș și ocupă Siria.</p>	<p>Tanoutamon: 664-656.</p> <p>Dinastia a XXVI-a: 663-525. Capitala: Sais. Psametiț I: 663-609</p> <p>Către 650, alungarea asirienilor din Egipt.</p> <p>625, oprirea invaziei scite.</p> <p>Neco: 609-594.</p>	<p>650</p>	<p>Amon (642-640). Iosia (640-609). Către 630, Sofonia. 627: vocația lui Ieremia (<i>Jer</i> 25,3). 622: descoperirea <i>Cărții Legii</i> (<i>2Rg</i> 23,25); reforma religioasă extinsă până la Samaria. Prima redactare a cărților lui <i>Iosue</i>, <i>Judecători</i>, <i>Samuel</i> și <i>1-2Regi</i>. Către 612, Nahum.</p> <p>609: Iosia este ucis în timp ce se opunea înaintării lui Neco.</p> <p>Ioahaz (609). După trei luni, Neco îl înlocuiește cu fratele său. Ioiachim (609-597). 605: Nabucodonosor îl înfrânge pe Neco la Karchemiș (<i>Jer</i> 46,2); profetie despre cei 70 de ani de exil. <i>Jer</i> 21,1.11.</p>
---	---	-------------------	---

<p>- Nabucodonosor: 605-562. 605-604: a doua campanie în Siria. 604-603: a treia campanie și luarea Așchelonului. 601, Nabucodonosor este înfrânt în Egipt.</p> <p>599-598, raiduri împotriva arabilor.</p> <p>597: Nabucodonosor asediază Ierusalimul și-l cucerește pe 16.03.597.</p> <p>Tablete care-i menționează pe Ioiachim și pe fiii săi printre deportații de la curtea lui Nabucodonosor.</p> <p>587: asedierea Tirului, prelungită timp de 13 ani.</p> <p>Naduzeridinam este numit capul unei liste de funcționari regali.</p> <p>568-567: campania împotriva lui Amasis.</p>	<p>Scrisoarea aramee a regelui filistean Adon către Faraon (Neco).</p> <p>Psametic al II-lea (594-589).</p> <p>Hofra (Apries): 589-566</p> <p>569: Amasis, coregent. 566-526: rege.</p>	<p>600</p>	<p>Invasia filistenilor (<i>Ier</i> 47,1-7). Ioiachim este vasal timp de trei ani (<i>2Rg</i> 24,1; <i>2Cr</i> 36,6; <i>Dan</i> 1,1. 600: revolta lui Ioiachim.</p> <p>Incursiuni ale bandelor de caldeii și de aramei (<i>2Rg</i> 24,2). Habacuc (?). Ioiachim (598-597). Asedierea Ierusalimului; Ioiachim se predă lui Nabucodonosor după 3 luni de domnie; deportarea în Babilon. Este înlocuit cu unchiul său, Sedecia: 597-587(586). Ieremia și profeții falși. Ezechiel prezice ruina Ierusalimului (<i>Ez</i> 1 – 23).</p> <p>589-588: revolta lui Sedecia; în dec. sau ian., începutul asedierii Ierusalimului. Începutul lui 587, diversiunea lui Hofra; asedierea Tirului (<i>Ez</i> 26 șu). Iunie-iulie 587(586), cucerirea Ierusalimului; capturarea lui Sedecia.</p> <p>O lună mai târziu, Nebuzaradan distruge templul și cetatea; o nouă deportare. Godolia, guvernator; asasinat în sept.-oct.; Ieremia este târât în Egipt (<i>Ier</i> 42). 583-581, o nouă deportare (<i>Ier</i> 52,30). 573, viziunea templului viitor (<i>Ez</i> 40).</p>
--	---	-------------------	--

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
<p>- Xerxes I: 486-465 (Assuerus). 480: ocupă Atena, dar este înfrânt la Salamina. Artaxerxes I: 465-423. Revolte în Egipt și Siria.</p> <p>- La Atena: Pericle.</p> <p>- Arșam, satrap al Egiptului (455/454-403).</p> <p>- Xerxes al II-lea: 423.</p> <p>- Darius al II-lea: 423-404.</p> <p>- Artaxerxes al II-lea: 404-359/358. 401: revolta lui Cyrus cel Tânăr; expediția Celor Zece Mii.</p>	<p>450</p>	<p>Opoziția samaritenilor la construirea zidurilor Ierusalimului (<i>Esd</i> 4,6-7).</p> <p>458: misiunea lui Esdra; <i>Esd</i> 7,7 amintește de Artaxerxes I.</p> <p>445-443: prima misiune a lui Nehemia (<i>Neh</i> 2,1; 5,14); restaurarea zidurilor; opoziția lui Sanbalat (gubernator al Samariei, după o scrisoare de la Elefantina), a lui Tobia din Amon și a lui Gheșem, arabul. Sub Xerxes și Artaxerxes, activitatea lui Malahia. Probabil <i>Iob</i>, <i>Prov</i>, <i>Ct</i> și <i>Rut</i>. Numeroși psalmi. 428: Misiunea lui Edrda, dacă se înțelege anul al 37-lea în loc de al 7-lea în <i>Esd</i> 7,7 șu.</p> <p>Înainte de moartea lui Artaxerxes: a doua misiune a lui Nehemia și reforma inspirată de <i>Deuteronom</i> (<i>Neh</i> 13,6 șu).</p> <p>419: Rescriptul lui Darius cu privire la Paște (papyrus de la Elefantina). 410: problema templului din Elefantina. Prosperitatea iudeilor din Babilon (arhivele familiei Murașu).</p>
<p>- 400: eliberarea Egiptului (dinastiile XXVII-XXX: 400-342). - Platon</p>	<p>400</p>	<p>398: legislația <i>Pentateuhului</i> unificată și aprobată de Artaxerxes (<i>Esd</i> 7,26).</p>
<p>- Artaxerxes al III-lea: 359/358-338/337. - 342: recucerirea Egiptului (dinastia a XXXI-a: 342-332).</p>	<p>350</p>	<p>Iudeea formează un stat teocratic, cu monedă proprie (<i>drahme</i>, care au inscripția YHD-Iudeea).</p>

Istoria generală	Cronologia	Istoria Biblică
<p>- Filip din Macedonia; Aristotel.</p> <p>- Arses: 338/337-336/335.</p> <p>- Darius al III-lea: 336/335-330.</p> <p>- Alexandru cel Mare: 336-323. 333: cucerirea Siriei. 332: cucerește Tirul și Gaza; intră în Egipt. 331: întemeiază Alexandria. 331: prin victoria de la Arbela, pune capăt imperiului persan. 330-326: cucerește satrapiile orientale și India. 323: moare în Babilon.</p>	<p>≈ 350</p>	<p>Înainte de Alexandru, profetul Ioel și opera cronistului: <i>Cărțile Croniclelor; Esdra-Nehemia</i>.</p> <p>În timpul lui Alexandru: <i>Zah</i> 9 – 14.</p> <p>Sfârșitul epocii persane și începutul epocii eleniste; <i>Iona; Tobia</i>.</p>

VIII. Epoca elenistă (333-63): 1-2Mac; Dan 11

Diadohii se bat pentru imperiul lui Alexandru 319-287.

Egiptul	Siria	Cronologia	Iudeea
<p>Egipt: lagizii</p> <p>- Ptolemeu I Soter: 323-285 Întemeiază „muzeul” la Alexandria; la Atena, cu puțin înainte de 300, iau ființă școlile epicuriană și stoică.</p> <p>- Ptolemeu al II-lea Filadelful: 285-246.</p> <p>276-273: război cu Siria, prelungit până la sosirea romanilor.</p> <p>253: Berenice dată de soție lui Antioh al II-lea, care o repudiază la Laodiceea (cf. <i>Dan</i> 11,6).</p>	<p>Siria/Babilon: seleucizii</p> <p>Seleucus I Nicator: 305/304-281. În 300, înființează Antiohia, pe Oron-te.</p> <p>Antioh I Soter: 281-261. Îi înfrânge pe galatenii care coborâseră în Asia Mică.</p> <p>Antioh al II-lea Theos: 261-246.</p>	<p>300</p> <p>250</p>	<p>Iudeea este supusă lagizilor până în 200.</p> <p>Ptolemeu I instalează evrei în Egipt și Seleucus I, la Antiohia.</p> <p>Ptolemeu al II-lea pune să se traducă în greacă Legea de către Cei 70 (<i>Scrisoarea apocrifă a lui Aristeia</i>).</p> <p>Tobia este guvernator în Amanitis (construcții la Araq el-Emir); arhivele lui Zenon; elenizarea activă în Palestina.</p>

Egiptul	Siria	Cronologia	Iudeea
<p>- Ptolemeu al III-lea Everghetul: 246-221. Supremația Egiptului: cf. <i>Dan</i> 11,7.</p> <p>- Ptolemeu al IV-lea Filopator: 221-205. 217: victoria de la Rafia asupra lui Antioh (<i>Dan</i> 11,11).</p> <p>- Ptolemeu al V-lea Epifanul: 204-180.</p> <p>199-198: întoarcerea ofensivă a lui Scopas, generalul lui Ptolemeu. Asediat în Sidon, Scopas se predă (cf. <i>Dan</i> 11,15).</p>	<p>247: începutul epocii ar-saciene (parții). 246: Laodiceea organizează uciderea lui Berenice și a fiului ei (cf. <i>Dan</i> 11,6).</p> <p>Seleucus al II-lea Calinicos: 246-226. Seleucus al III-lea Ceraunos: 226-223.</p> <p>Antioh al III-lea cel Mare: 223-187. Numeroase campanii, în general victorioase (cf. <i>Dan</i> 11,10).</p> <p>202-200: recucerește Palestina; asediază și ocupă Gaza, cf. <i>Dan</i> 11,15(?). 200: Antioh îl înfrânge pe Scopas la Panion.</p>	<p>≈ 250</p> <p>200</p>	<p>Probabil cărțile: <i>Qohélet</i> și <i>Estera</i>.</p> <p>Ptolemeu al III-lea și Ptolemeu al IV-lea oferă sacrificii la Ierusalim, după ce au obținut victorii.</p>

Istoria generală	Cronologia	Iudeea
<p>- După Panion, Egiptul pierde hegemonia. 197: la Cynoscefales, Flamininus îl bate pe Filip al V-lea al Macedoniei (cf. <i>IMac</i> 8,5). 193: Antioh al III-lea o dă pe fiica sa, Cleopatra I, lui Ptolemeu al V-lea (cf. <i>Dan</i> 11,17). 189: la Magnezia din Sipyle, Antioh al III-lea este înfrânt de Scipius (cf. <i>Dan</i> 11,18). Pacea împovărătoare de la Apameea (188); Antioh al IV-lea este luat ostatec la Roma (cf. <i>IMac</i> 8,6-7).</p>	<p>≈ 200</p>	<p>Iudeea este supusă seleucizilor: 200-142 (cf. <i>IMac</i> 13,41). <i>Carta lui Antioh al III-lea</i> confirmă statutul teocratic al iudeilor (cf. <i>2Mac</i> 4,11).</p>

<p>- 187: Antioh al III-lea este ucis la Eli-mais (cf. <i>Dan</i> 11,19).</p> <p>- Seleucus al IV-lea Filopator: 187-175; asasinat de Heliodor.</p> <p>- Ptolemeu al VI-lea Filometor: 180-145.</p> <p>- Antioh al IV-lea Epifanul, fratele lui Seleucus; Demetrius (I), ostateg la Roma.</p> <p>- 175/174: Filometor o ia în căsătorie pe sora sa, Cleopatra a II-a, cf. <i>2Mac</i> 4,21(?).</p> <p>-170: co-regență Filometor-Cleopatra a II-a și fratele lor, Ptolemeu al VIII-lea Fyscon.</p> <p>- 169: prima campanie a lui Antioh în Egipt; la întoarcere, prădează templul.</p> <p>- 168: a doua campanie din Egipt; la Pydna, Paul-Emil îl bate pe Perseus, regele Macedoniei (iunie). La Alexandria, Caius Popilius Lænas îl obligă pe Antioh să părăsească Egiptul (cf. <i>IMac</i> 8,5; <i>Dan</i> 11,29-30).</p> <p>- Mitridate I Arsace al VI-lea, regele parților: 171-138.</p> <p>165: expediția lui Antioh al IV-lea în Armenia și în Iran.</p> <p>Nov. 164: sfârșitul lui Antioh al IV-lea (la Tabe).</p>	<p>185</p> <p>175</p>	<p>Simon al II-lea cel Drept, mare preot: lucrări la Ierusalim (<i>Sir</i> 50). Isus Ben-Sirah compune <i>Siracide</i>. Onias al III-lea devine mare preot: episodul cu Heliodor (<i>2Mac</i> 3; <i>Dan</i> 11,20).</p> <p>175/174: Iason, fratele lui Onias al III-lea devine mare preot; Ierusalimul este cetate greacă (cf. <i>2Mac</i> 4,9).</p> <p>172: Menelau ajunge mare preot; face să fie ucis Onias al III-lea în vara lui 170 (<i>2Mac</i> 4,30-31; <i>Dan</i> 9,25-26; 11,22). Prima campanie din Egipt: <i>IMac</i> 11,16; <i>Dan</i> 11,24 (<i>2Mac</i> 5,15-16: prădarea templului). A doua campanie din Egipt (<i>2Mac</i> 5,1; <i>Dan</i> 11,29).</p> <p>167-64: persecuția cea mare; construcția fortăreței Acra (<i>IMac</i> 1,33). La templu se aduc sacrificii lui Zeus Olimpicus (dec. 167), cf. <i>IMac</i> 1,59; <i>2Mac</i> 6,2; 10,5; <i>Dan</i> 11,31. Revolta preotului Matatia; hasideii i se alătură (<i>IMac</i> 2,42; cf. <i>Dan</i> 11,32).</p> <p>Iuda Macabeul ia locul lui Matatia: 166-160.</p> <p>La începutul lui 164, prima campanie a lui Lysias (<i>IMac</i> 4,28-29; <i>2Mac</i> 11). <i>Cartea lui Daniel</i>. Sfârșitul lui Antioh al IV-lea: <i>IMac</i> 6,1-2; <i>2Mac</i> 9.</p>
---	-------------------------------------	---

<p>- Antioh al V-lea Eupator: 164-162. Puterea este exercitată de Lysias.</p> <p>- Demetrius I Soter: 161-150, fiul lui Seleucus al IV-lea, îi ucide pe Antioh al V-lea și pe Lysias.</p> <p>- 152-150: Alexandru Balas, fiul lui Antioh al IV-lea (?), își dispută puterea cu Demetrius I, care moare în timpul luptei.</p>	<p>165</p>	<p>Sosirea lui Antioh al V-lea (<i>IMac</i> 6,17; <i>2Mac</i> 10,11). În dec. 164 (25 Chislev): purificarea templului și dedicarea (<i>IMac</i> 4,36 șu; <i>2Mac</i> 1,10 șu; 10,1 șu; cf. <i>Dan</i> 7,25).</p> <p>163: a doua campanie a lui Lysias; Antioh al V-lea le redă iudeilor libertatea religioasă (<i>IMac</i> 6,31 șu; <i>2Mac</i> 11,22-26; 13).</p> <p>Marele preot, Alchimos, îi cere lui Demetrius să intervină împotriva lui Iuda. Alianța lui Iuda cu Roma (<i>IMac</i> 8).</p> <p>Iason din Cirene scrie lucrarea (<i>2Mac</i> 2,19 șu) care va fi adaptată în jurul anului 124 (<i>2Mac</i> 1,9 șu): este <i>A doua carte a Macabeilor</i>.</p> <p>Aprilie-mai 160: Iuda este ucis la Bezeret.</p> <p>Ionatan este succesorul lui Iuda: 160-143.</p> <p>Oprimarea din partea lui Bahides.</p> <p>157-162: Ionatan este „judecător” la Micmaș (<i>IMac</i> 9,73).</p> <p>Toamna din 152: Ionatan este numit mare preot de Alexandru Balas. Onias, fiul lui Onias al III-lea, construiește un templu la Leontopolis.</p> <p>Întemeierea comunității eseniene de la Qumran (?); regula comunității.</p>
<p>- 150: Mitridates I, stăpân peste tot Iranul.</p> <p>- Alexandru Balas: 150-145. Se căsătorește cu Cleopatra Theia, fiica lui Ptolemeu al VI-lea.</p> <p>- 148: Macedonia devine provincie romană;</p> <p>- 146: distrugerea Cartaginei și a Corintului.</p>	<p>150</p>	<p>Ionatan merge la Ptolemais cu ocazia căsătoriei Cleopatrei Theia și a lui Alexandru Balas îl numește strateg și guvernator (<i>IMac</i> 10,65).</p> <p>Ionatan triumfează asupra lui Apolonijs, guvernatorul Celesiriei, în numele lui Demetrius și ocupă cetățile de coastă (<i>IMac</i> 10,67 șu).</p>

<p>- 147-145: Demetrius al II-lea se bate pentru Siria cu Alexandru și se căsătorește cu Cleopatra Theia. Lupta de la Oinoparos, lângă Antiohia: Ptolemeu al VI-lea este rănit, iar Alexandru Balas este ucis puțin după aceea.</p> <p>- Demetrius al II-lea: 145-140; 129-125.</p> <p>- Ptolemeu al VIII-lea Fyscon: 145-116.</p> <p>- Antioh al VI-lea: 144-142. Tânărul fiu al lui Alexandru Balas este instalat la Antiohia de Diodot (Tryfon).</p> <p>- Tryfon, rege: 142-138. Îl suprimă pe Antioh al VI-lea în 142 sau în 138.</p> <p>- 141: Seleucia de pe Tigru și Babilonia sunt luate de Mitridates.</p> <p>- 140/139: contraofensiva lui Demetrius al II-lea în Iran. Este capturat de parți.</p> <p>- Antioh al VII-lea Sidetes: 139/138-129, fratele lui Demetrius al II-lea. Tryfon este învins și se sinucide (138).</p> <p>- Atales al III-lea, regele din Pergam: leagă statul său de Roma, care organizează în 129 Provincia Asiei.</p> <p>- 129-64: succesorii lui Sidetes se încrâncenează în lupte fratricide; pierd controlul asupra Palestinei.</p>	<p>≈ 150</p>	<p>145: Carta lui Demetrius al II-lea îl confirmă pe Ionatan în Iudeea și în Samaria de Sud (<i>IMac</i> 11,30 șu).</p> <p>Antioh al VI-lea îl confirmă pe Ionatan în funcțiile pe care le are. Reînnoirea alianțelor cu Roma și Sparta (<i>IMac</i> 11,54 șu).</p> <p>143: Ionatan este capturat și apoi ucis de Tryfon. Fratele lui, Simon, îi devine succesori (143-134).</p> <p>142: Simon se aliază cu Demetrius al II-lea, care confirmă Carta din 145.</p> <p>141, iunie: fortăreața Acra se predă lui Simon: sfârșitul ocupației seleucide (<i>IMac</i> 13,51).</p> <p>Alianțele cu Roma și Sparta sunt reînnoite (<i>IMac</i> 14,16 șu; 15,15 șu).</p> <p>Februarie, 138: Simon este ucis de ginerele lui, Ptolemeu. Fiul său, Hircan, scapă de asasinat. Terminarea <i>Primei Cărți a Macabeilor</i>. Ioan Hircan (I): 134-104.</p> <p>Ioan Hircan cucerește Moabul și Samaria; distrugerea templului de la Garizim. Aristobul I: 104-103 îi ia titlul de rege.</p>
---	--------------	---

<p>- Demetrius al III-lea: 95-88 (la Damasc). 84: Aretas al III-lea, regele din Nabateea ocupă Celesiria.</p> <p>70: Tigrane, rege al Armeniei, stăpân al întregii Sirii.</p> <p>67: provincia romană Creta-Cirenaica.</p> <p>66-62: Pompei, în Orient. Pontul și Bythinia devin provincii romane.</p> <p>64: la Antiohia, Pompei îl declară decăzut pe Filip al II-lea, ultimul dintre selecuzi, și transformă Siria în provincie romană.</p>	100	<p>Alexandru Ianeu: 103-76. Noi cuccuriri; luptă împotriva fariseilor.</p> <p>Alexandra: 76-67. Fiul său, Hircan al II-lea, este mare preot (76-67; apoi 63-40). În 67, devine succesor ca rege al mamei sale, dar este îndată învins de fratele său mai mic.</p> <p>Aristobul al II-lea, 67-63, rege și mare preot.</p> <p><i>Paștele</i> din 65; Hircan al II-lea și Aretas al III-lea asediază Ierusalimul, dar, la intervenția lui Pompei, trebuie să se retragă și vor fi apoi învinși de Aristobul al II-lea.</p> <p>Între 100-50: <i>Cartea Iuditei</i>.</p>
--	------------	---

IX. Palestina în epoca romană (de la 63 î.C.)

Istoria generală	Cronologia	Iudeea
<p>- 63: Pompei la Damasc; aroganța lui Aristobul și incapacitatea lui Hircan.</p> <p>Crasus este înfrânt de parți.</p> <p>- Cleopatra a VII-a, regină a Egiptului (51-30).</p> <p>-48: Cezar îl înfrânge pe Pompei la Farsala; Pompei este ucis în Egipt.</p> <p>- 41-30: Antonius, în Orient.</p>	<p>≈ 60</p> <p>50</p>	<p>Vara sau toamna din 63: Pompei cucereste Ierusalimul; îl numește pe Hircan mare preot și îl ia la Roma pe Aristobul și pe Antigone, fiul său.</p> <p>Idumeul Antipater devine ministru al lui Hircan și guvernează, de fapt, Iudeea. Revolta ultimilor asmonei.</p> <p>54: Crasus prădează templul.</p> <p>În jurul anului 50, la Alexandria: <i>Cartea Înțelepciunii</i>.</p> <p><i>Psalmi</i> lui Solomon.</p> <p>47: Cezar îl numește pe Hircan etnarh (47-41); Irod, fiul lui Antipater, devine strateg al Galileei; reprimă revolta lui Ezechia.</p> <p>43: Antipater moare otrăvit.</p> <p>41: Antonius îi numește tetrarhi pe Irod și pe fratele lui, Fazel.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - 40: parții ajung în Siria și în Palestina. - 38: parții sunt alungați din Siria și din Palestina. - Sosius devine guvernator al Siriei: 38-37. - Octavian triumfă asupra lui Antonius în bătălia navală de la Actium. - 30: sinuciderea lui Antonius și a Cleopatrei; Egiptul devine provincie romană; - 29: Octavian devine împărat pe viață și, în 27, își ia numele de Augustus. - Siria devine provincie imperială, având un legat al lui Augustus. - Irod este „rege aliat”. - 25: Galația devine provincie romană. - Irod primește Trahinitide, Batanea și Aurinitis, iar în 20, Paneas. 	<p>40</p>	<p>40: parții îl numesc pe Antigon rege și mare preot; Irod se refugiază la Roma; Hircan este mutilat.</p> <p>39-37: luptă între Irod și Antigon.</p> <p>Începutul lui 37: Irod se căsătorește cu Mariamna I.</p> <p>Iunie (?) 37: cucerirea Ierusalimului de către Sosius și Irod.</p> <p>Irod cel Mare devine rege: 37-4 î.C. În 30, îl execută pe Hircan al II-lea și, în 29, pe Mariamna I.</p> <p>Irod ridică fortăreața Antonia și, în 23, palatul din partea de sus a cetății. Întemeiază sau reconstruiește Antipatris, Fazaelis, Samaria (Sebaste), Herodion și Cezareea.</p> <p>Irod are numeroase soții: în 23, Mariamne a II-a, fiica marelui preot, Simon, fiul lui Boethos.</p> <p>Iarna 20/19: începutul reconstruirii templului.</p> <p>Fariseii Hilel și Șamai și școlile lor rivale.</p>
---	------------------	--